

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep.
0030 Oslo

Deres ref:
Vår ref:
Dato: 06.09.2012

Høringssvar til NOU 2012: 14 – Rapport fra 22. juli-kommisjonen

Kontaktutvalget mellom innvandrerbefolkningen og myndighetene (KIM) er glad for den grundige gjennomgangen kommisjonen har foretatt for å trekke lærdom fra angrepene 22. juli 2011. Våre bemerkninger dreier seg om trusselvurderingene i forkant av angrepene, og om hvilke ubesvarte spørsmål som fortsatt gjenstår.

Trusselvurderinger og fiendebilde

Når det gjelder kommisjonens vurdering av prioriteringer gjort av politiet og PST (kapittel 16), er det tydelig at trusselen fra høyre-radikale ekstremister lenge har vært undervurdert i forhold til trusselen fra islamistiske grupper. Kommisjonen konkluderer med at PST kunne ha kommet på sporet av gjerningsmannen før 22. juli, dersom de hadde hatt bedre arbeidsmetodikk og et bredere fokus. Selv om kommisjonen påpeker at dette ikke nødvendigvis innebærer at angrepene 22. juli kunne vært forhindret, er det like fullt bekymringsverdig. Kommisjonen mener videre at disse systemsviktene dreier seg om "ledelse, samhandling, kultur og holdninger" heller enn mangel på ressurser. Et viktig aspekt ved denne systemsvikten dreier seg om nedvurderingen av terrortrusselen fra høyreekstreme grupper, sammenliknet med bevisstheten om trusselen fra militante islamister.

Sikkerhetsmyndighetenes vurderinger av de relative truslene mot vårt samfunn har ikke foregått i et kulturelt vakuum. Det er for eksempel symptomatisk at PSTs rapport fra 2011 om *soloterrorisme* hadde undertittelen "ekstreme islamister som opererer alene." *Terrorisme* har i det offentlige ordskiftet i stor grad vært synonymt med *islamistisk terrorisme*, og i Norge som i andre vestlige land virker ordensmyndighetenes prioriteringer å ha medført en mistenkeliggjøring av landenes egne muslimske borgere. Riktignok har PST nevnt det islamfiendtlige miljøet i et eget avsnitt i sin årlige trusselvurdering fra 2011, men gitt at politisk voldsbruk i Norge først og fremst har kommet fra ulike høyre-radikale miljøer er det betenkelig at det ikke har vært større bevissthet rundt denne trusselen. Dette understrekes også av 22.juli-kommisjonen i gjennomgangen av trusselbildet når det gjelder ulike former for terrorisme i kapittel 4.

KIM ønsker å påpeke at denne tendensen til å nedvurdere trusselen for politisk terror utført av høyreekstreme personer og miljøer er alvorlig.

Det har generelt i den norske offentligheten vært større oppmerksomhet om trusselen for islamistisk terrorisme. Denne frykten er naturligvis ikke ubegrunnet, men følger av de mange terrorangrepene utført av militante islamister gjennom de siste tiårene. Men dette har også

ført til en stigmatisering av en del innvandremiljøer i Norge. Eksempelvis er generaliseringer av typen “ikke alle muslimer er terrorister, men alle terrorister er muslimer” dessverre ikke fremmede i den norske offentligheten.

Veien videre

Arbeidet med å forebygge terrorisme er ikke bare en sak for politiet, men berører også resten av samfunnet. Kommisjonens mandat har i stor grad vært begrenset til de tekniske og byråkratiske aspektene ved norske myndigheters respons på angrepene. Kommisjonens anbefalinger dreier seg derfor primært om de praktiske og administrative lærdommene myndighetene bør trekke fra håndteringen av angrepene. Disse avgrensningene er i tråd med kommisjonens mandat, men fører likevel til at mange viktige spørsmål ikke blir reist. En del av utfordringene ved rapporten ligger derfor i det som ikke blir behandlet. Viktige diskusjoner blir liggende fordi spørsmålene så langt ikke har blitt stilt.

Det er vår oppfatning at man i denne prosessen også må våge å reise større spørsmål. Norge har blitt rammet av en voldelig ekstremist, og befolkningen har stått samlet i tiden etter angrepene. Men ved at angrepene avpolitiseres og debatten reduseres til spørsmål om byråkratisk og politifaglig gjennomføringsevne, styrer vi unna noen viktige og ubehagelige diskusjoner.

Ved å avpolitiserer vår forståelse av angrepene unngår vi å ta et oppgjør med de fremmedfiendtlige strømninger som faktisk finnes i det norske samfunnet. På denne måten blir rasismen i Norge enda mer ansiktsløs. Den folkelige fremmedfrykten, og den strukturelle diskrimineringen som rammer mange nordmenn med minoritetsbakgrunn, får stå ukonfrontert. Som samfunn må vi ikke ignorere at gjerningsmannen faktisk angrep ideen om det *flerkulturelle* Norge. Det var den rådende innvandrings- og integreringspolitikken Breivik så på som en fare for nasjonen, en oppfatning som mange høyreekstreme deler med ham, men som også gjenspeiles i den mer folkelige fremmedfrykten. I alt fokuset på fellesskap er det derfor viktig å ikke glemme at han deler en del av sine holdninger med mange andre som ses på som en del av dette fellesskapet. KIM ønsker derfor at denne kommisjonsrapporten følges opp med en tilsvarende grundig gjennomgang av rasisme og fremmedfrykt i Norge, og hvordan dette kan knyttes opp mot radikaliserings og utvikling av ekstreme holdninger.

Dette er utvilsomt et tema som er ubehagelig å diskutere. Men ubehagelige diskusjoner er ikke noe vi er ukjent med i debatten om innvandring til Norge. I årevis har integreringspolitikken først og fremst handlet om ubehagelige samtaler som innvandrerbefolkningen må forholde seg til – om tvangsekteskap, om omskjæring, om æreskultur. Majoritetens vilje til å sette fokus på disse spørsmålene – viljen til å “ta debatten” – har vært sterk.

KIM oppfordrer regjeringen til å være en pådriver for at vi nå griper fatt i en annen vanskelig debatt; det er på tide at vi diskuterer nivået av fremmedfrykt blant de brede lag av majoritetsbefolkningen.

Med vennlig hilsen

Anita Rathore
Utvalgsleder